

**TURIZM SOHASIDA DUAL TA'LIM TIZIMINI JORIY ETISH:
NAZARIY ASOSLARI, AMALIY AHAMIYATI VA RIVOJLANISH
ISTIQBOLLARI**

Bekmatov Kamol Rixsibayevich
“Chevrolet Hotel Tour” MChJ rahbari

Annotatsiya: *Mazkur ilmiy maqolada turizm sohasida dual ta'lim tizimini joriy etishning nazariy-metodologik asoslari, xalqaro tajriba va milliy amaliyot tahlil qilinadi. Dual ta'lim orqali kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish hamda turizm xizmatlarining raqobatbardoshligini ta'minlash masalalari yoritilgan. Shuningdek, dual ta'limni joriy etish jarayonida uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *turizm, dual ta'lim, kadrlar tayyorlash, mehnat bozori, amaliy ta'lim, mehmonxona industriyasi.*

Kirish

Turizm sohasi jahon iqtisodiyotining muhim va tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Ushbu soha mamlakatlar iqtisodiy o'sishi, bandlikni ta'minlash va madaniy aloqalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda Respublikamizda turizm xizmatlariga bo'lgan talabning ortib borishi sohaga yuqori malakali, zamonaviy bilim va amaliy ko'nikmalarga ega mutaxassislar tayyorlash zaruratini yuzaga keltirmoqda.

An'anaviy ta'lim tizimida nazariy bilimlar ustuvor bo'lib, bitiruvchilarning real ish sharoitiga moslashuvi qiyinchilik tug'diradi. Shu sababli ta'lim jarayonini amaliyot bilan uyg'unlashtiruvchi dual ta'lim tizimi turizm sohasi uchun dolzarb va samarali yechim sifatida qaralmoqda.

Dual ta'lim tizimining nazariy asoslari

Dual ta'lim tizimi ilk bor Germaniyada shakllangan bo'lib, hozirgi kunda Yevropa Ittifoqi davlatlari, Yaponiya, Janubiy Koreya va boshqa rivojlangan mamlakatlarda muvaffaqiyatli qo'llanilib kelinmoqda. Ushbu tizimning asosiy mohiyati ta'lim muassasasida nazariy bilim berish bilan birga, ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish korxonalarida amaliy tayyorgarlikni tashkil etishdan iborat.

Dual ta'lim quyidagi asosiy tamoyillarga tayanadi:

- nazariya va amaliyotning uzviy bog'liqligi;
- ish beruvchilarning ta'lim jarayonidagi faol ishtiroki;
- mehnat bozori talablariga mos o'quv rejalari;
- natijaga yo'naltirilgan ta'lim.

Turizm sohasining o'ziga xos xususiyatlari

Turizm sohasi xizmat ko'rsatishga asoslangan bo'lib, inson omiliga yuqori darajada bog'liq. Turistlar bilan muloqot qilish madaniyati, servis sifati, xorijiy tillarni bilish,

turistlarga madaniy meros obyektlarini to‘g‘ri taqdim etish kabi ko‘nikmalar asosan amaliy faoliyat jarayonida shakllanadi.

Shu sababli, dual ta‘lim tizimi turizm sohasining quyidagi yo‘nalishlarida ayniqsa samarali hisoblanadi:

- mehmonxona va joylashtirish xizmati;
- turoperatorlik va turagentlik faoliyati;
- gid va ekskursvodlik xizmati;
- restoran va ovqatlanish servisi.

Turizm sohasida dual ta‘limning ahamiyati

Dual ta‘lim tizimini joriy etish quyidagi to‘rtta ijobiy natijalarga olib keladi:

1. Amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish

Talabalar o‘qish davrida bevosita mehmonxonalar, turfirmalar va turistik obyektlarda ishlab, real ish tajribasiga ega bo‘ladilar.

2. Bitiruvchilarning ish bilan ta‘minlanishi

Dual ta‘lim tizimida tahsil olgan talabalar ko‘p hollarda ta‘limni tugatgach, amaliyot o‘tgan korxonada ish faoliyatini davom ettiradi.

3. Turizm xizmatlari sifatining oshishi

Amaliy tayyorgarlikka ega bo‘lgan kadrlar xizmat ko‘rsatish standartlariga rioya qiladi va turistlar qoniqish darajasini oshiradi.

4. Ish beruvchilar manfaatdorligi

Korxonalar o‘z ehtiyojlariga mos mutaxassislarni tayyorlash imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Dual ta‘limni joriy etishdagi muammolar:

Turizm sohasida dual ta‘lim tizimini keng joriy etishda bir qator muammolar mavjud:

- ta‘lim muassasalari va ish beruvchilar o‘rtasidagi hamkorlikning yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmaganligi;
- o‘quv-uslubiy ta‘minotning yetishmasligi;
- korxonalarda mentorlik (ustoz-shogird) tizimining sustligi;
- talabalar mehnatini baholash mezonlarining aniq belgilanmaganligi.

Muammolarni hal etish bo‘yicha takliflar

Yuqoridagi muammolarni bartaraf etish maqsadida quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- turizm sohasida dual ta‘limni rivojlantirishga oid normativ-huquqiy bazani takomillashtirish;
- ish beruvchilar ishtirokida o‘quv reja va dasturlarni ishlab chiqish;
- amaliy mashg‘ulotlar uchun yagona standartlar joriy etish;
- gidlar va servis xodimlari uchun malaka oshirish va qayta tayyorlash kurslarini muntazam tashkil etish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, turizm sohasida dual ta‘lim tizimini joriy etish kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish va mehnat bozori talablariga mos mutaxassislarni yetishtirishning samarali mexanizmi hisoblanadi. Dual ta‘lim ta‘lim

muassasalari, ish beruvchilar va talabalar manfaatlarini uyg‘unlashtirib, turizm sohasining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. UNWTO. Tourism Education and Skills Development. Madrid, 2021.
2. OECD. Skills for Jobs in Tourism Sector. Paris, 2020.
3. Euler, D. Germany’s Dual Vocational Training System. Bertelsmann Stiftung, 2019.
4. Asqarov A. Turizm iqtisodiyoti. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.
5. Qodirov B. Turizmدا kadrlar tayyorlash masalalari. – Toshkent, 2019.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining turizmni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
7. World Economic Forum. The Future of Jobs in Tourism. Geneva, 2022.
8. Cooper, C. Tourism Principles and Practice. Pearson Education, 2021.
9. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy materiallari.